Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS

Ūkininkams — „ŪKININKĄ"

Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 58 | Vilnius 1938 m. lapkričio 3 d. (ketvirtadienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

BALTIJOS VALSTYBĖS

Šiemet visos po Didžiojo karo susiorganizavusios valstybės švenčia savo dvidešimties metų laisvės jubiliejų. Vienos anksčiau, kitos vėliau. Pavyzdžiui, iš visų naujų pokarinių Europos valstybių pirmoji paskelbė savo nepriklausomybę Lietuva. Tačiau ir visos kitos tais pačiais 1918 metais tarė žodį dėl savo likimo ir paskelbtąją laisvę su ginklu rankose išsikovojo. Gal todėl kiekviena naujoji valstybė taip iškilmingai, taip susikaupusi mini savo nepriklausomybės paskelbimo dieną. Ateityje, kada betarpiškų nelaisvės ir laisvės liudytojų jau nebus, gal ir nepriklausomybės sukaktuvės nebus taip iškilmingai švenčiamos.

Tačiau, kas bus po metų, po dešimties — nieks negali atspėti, nes kaip prieš kiekvieną žmogų yra paslėpta net artimiausia jo gyvenimo valanda, taip nežinoma yra ir kiekvienos valstybės ateitis. Ypač daug susirūpinimo kelia mažųjų valstybių ateitis—likimas.

Apie tai daug kalbama ir rašoma kaip tik šiemet, jubiliejiniais metais, o labiausiai dabar, po žinomųjų įvykių vidurinėje Europoje, po Čekoslovakijos tragedijos.

Po tų įvykių užsienio spaudoje iš tikro ėmė rodytis sensacingų žinių apie mažąsias valstybes, kurios visos beveik yra tarp didžvalstybių. Tai atrodo, lyg nedideli akmenėliai, patekę į besisukančius didelius girnų akmenis. Gal todėl nieko nėra nuostabaus, kad paskutiniu metu ir mažųjų valstybių spaudoje vis dažniau randame straipsnių, paskirtų mažųjų valstybių klausimui apsvarstyti. Vienas tokių įdomių straipsnių yra įdėtas ir Kauno žurnale „Naujoji Romuva". Tą straipsnį dedame ir mūsų skaitytojus supažindinti su vertingomis jo mintimis, iš kurių matyti, kad ir mažosios tautos turi stiprius savo nepriklausomam gyvenimui pamatus, kuriuos išgriauti nėra lengvas darbas.

Kalbėdami apie mažąsias valstybes, pirmiausia turime prieš akis Baltijos valstybes: Lietuvą, Latviją ir Estiją. Visos šitos valstybės yra lyg trys vieno tėvo ir vienos motinos dukterys, kurių vienos su kita likimas yra vienodas. Vienai patekus į pavojų, neišvengs jo ir kitos dvi; vienai žūvant, tas pats likimas ištiktų ir kitas dvi.

Šią pagrindinę teisybę supratę, Baltijos valstybių politikai jau prieš ketvertą metų sudarė bendrą šeimyną — Baltijos Sąjungą, derindami savo veikimą ir vieni kitiems eidami talkon.

Praėjusiame „Aido" numeryje skaitytojai rado žinią apie netolimą Baltijos valstybių politikų konferenciją, kurios metu bus apsvarstytas ir paskelbtas tų valstybių neutralitetas. Be to, žinant, kad Baltijos valstybių politinio gyvenimo vairuotojai stengiasi geruoju sugyventi su savo kaimynėmis-didžvalstybėmis, galima daryti išvada, kad tie, kurie stovi Baltijos valstybių priešakyje, giliai galvoja ir deda visas pastangas brangia kaina įgytai laisvei saugoti.

Buvo kiek neaiškumų tarp Lenkijos—Lietuvos, bet, užmezgus diplomatinius santykius, tie nesusipratimai nuolat švelninami, šalinami, o spalio 29 dieną Lenkijos ministerio pulk. Beko pareiškimas aiškiai sako, kad tarp abiejų valstybių normuojant santykius daug jau esą padaryta.

O tai irgi gali prisidėti prie Baltijos valstybių pozicijų sustiprėjimo, kas ypač svarbu šiuo metu, kada tai vienur, tai kitur girdime blogus pranašavimus mažosioms valstybėms. Tačiau reikia pasakyti, kad dabartinė politinė padėtis aiškiai rodo, jog Baltijos valstybių situacija nėra tokia bloga, kaip vienam kitam gali rodytis.

Ką parsivežė iš Rymo

ministeris Ribentropas?

Skaitytojai jau žino, kad Vengrijos - Čekoslovakijos ginčą dėl naujų sienų turės išspręsti Vokietijos ir Italijos diplomatai. Šių valstybių atstovai pradėjo tartis šio mėn. 2 dieną ir kol kas dar nežinia, koks bus sprendimas. Apie tai pranešime vėliau. Tuo tarpu įdomu bus susipažinti, kokia buvo, padėtis spalio mėn. paskutinėmis dienomis, kai Ryme pasibaigė Ribentropo-Čiano pasitarimai.

Varšuvos dienraštis „Kurjer Warszawski" tą padėtį šitaip apibūdino:

„Apskritai yra manoma, kad Italija nusileidusi Vokietijai, arba, Ribentropas įtikino Musolinį. Tariamai nebūsią bendros Lenkijos Vengrijos sienos per Karpatų Rusiniją ir, kaip kai kurie korespondentai praneša, oficiališki italų sluoksniai paneigia, kad jie kada nors panašius projektus buvo siūlę.

Politiniuose sluoksniuose, kurie yra artimi užsienių reikalų ministerijai (Prancūzijos) stebisi, kad Italija, laikydamasi ašies, nusileidžia Berlyno spaudimui. Dabar, kada netrukus pradės galioti Italijos Anglijos paktas ir pagerės diplomatinė Italijos padėtis, turėtų sustiprėti Rymo nepriklausomybė nuo Berlyno. Taigi kodėl—klausia įtakingi prancūzų sluoksniai —Italija atsisakė nuo savarankiškos politikos ir pasižadėjo, eventualiam reikalui atsiradus, eiti prieš Angliją nors ir Viduržemio jūroje, nes to nori Berlynas.

Ryšium su tuo tenka pridurti, kad paskutiniu metu Paryžiuje vis daugiau kalbama apie didžiąją politiką. Vokietija, kaip manoma, yra numačiusi sunaikinti Didžiąją Britaniją, kaip kadaise Rymas sunaikino Kartaginą.

Paryžiuje jaučiamas susirūpinimas dėl gandų, kad Italija esanti gavusi iš Vokietijos atlyginimą tolimuose Rytuose. Turima galvoje Kinijos ūkiškoji eksploatacija bendromis antikomunistinio pakto dalyvių: Japonijos, Vokietijos ir Italijos, jėgomis. Ryšium su tuo susidaro *didelis* pavojus Prancūzijos valdomai Indokinijai".

Pasiuntinys Škirpa pas min. Beką

Kaip žinia, nesenai Kaune įvykusioje Lietuvos pasiuntinių konferencijoje dalyvavo taip pat Lietuvos pasiuntinys Varšuvoje ministeris K. Škirpa. Po konferencijos pasiuntinys Škirpa sugrįžo į Varšuvą. Varšuvos spaudos pranešimu, spalio 31 dieną pasiuntinys Škirpa buvo apsilankęs pas Lenkijos užsienių reikalų ministerį Beką, su kuriuo kalbėjosi ilgesnį laiką.

Min. Beko sukaktuvės

Šiomis dienomis suėjo lygiai 6 metai, kai Lenkijos užsienių reikalų ministeriu buvo paskirtas pulkininkas Juozas Bekas. Tai įvyko esant dar gyvam maršalui J. Pilsudskiui. Nors vėliau kelis kartus įvyko Lenkijos vyriausybėje mažesnių ir didesnių pakeitimų, bet užsienio politikos vairas iki šiol yra ministerio Beko rankose.

Lenkų spauda, minėdama šias ministeriavimo sukaktuves, iškelia min. Beko nuopelnus Lenkijos užsienio politikai.

Paneigiami gandai dėl Klaipėdos

Neseniai kai kurie lenkų laikraščiai buvo įsidėję žinią, esą Vokietija oficialiai siūliusi Lietuvai pasirašyti nepuolimo sutartį tokiomis sąlygomis: 1) Lietuva turinti atsisakyti nepuolimo sutarties su Sovietų Rusija, 2) turinti didžiumą ūkio produktų vežti į Vokietiją ir 3) Klaipėdos kraštą turinti padaryti laisva teritorija.

Šias lenkų spaudos žinias pakartojus kai kuriems anglų ir prancūzų laikraščiams, Lietuvos spaudoje atsirado pranešimai, kurie tas žinias vadina netikromis ir jas griežtai užginčija. Pavyzdžiui, spalių 27 d. tokį atitaisymą Lietuvos spaudoje buvo įdėjusi Lietuvos telegramų agentūra „Elta", kuri užbaigia šitaip:

„Šitos žinios yra pramanytos. Nei tokių, nei panašių siūlymų bei sąlygų Lietuva nėra iš nieko gavusi."

Pagaliau, tuos gandus paneigė ir Vokietijos atsakingieji sluoksniai. Latvių dienraščio „Jaunakas Zinas" bendradarbis iš Berlyno praneša, kad *Vokietijos atsakinguose sluoksniuose griežtai paneigiami gandai apie Vokietijos rodomą veiklumą Klaipėdos ir Baltijos valstybių atžvilgiu.* Ši problema Vokietijos užsienių politikoje nesanti jokiu būdu pastatyta pirmoje vietoje. Vokietija, esą, neatsisakysianti nuo reikalavimų, kad su jos tautiečiais Klaipėdoje būtų elgiamasi priderančiai, bet *tai turi vykti Lietuvos nepriklausomybės rėmuose.* Vadinasi, tas klausimas gali būti keliamas, bet taip, kad nebūtų paneigtas Lietuvos, kaip nepriklausomos valstybės, vidaus gyvenimo reikalas.

— Kauno laikraščiai rašo, kad nuo tapkričio mėnesio 1 dienos visoje Lietuvos valstybėje panaikinamas karo stovis.

— Sovietų Rusijos pasiuntinys Lietuvai Krapivincevas perkeltas pasiuntiniu Prancūzijon. Jis šiomis dienomis įteikė Lietuvos Prezidentui savo atšaukimo raštus. Kas bus kitas paskirtas į Krapivincevo vietą — dar nežinia.

— Kauno dienraštis „XX Amžius" praneša, kad numatyta pradėti derybas su lenkais dėl mokyklų. Pasak šio dienraščio, per derybas norima sutvarkyti lenkų mokyklų padėtį Lietuvoje ir lietuvių mokyklų Vilniaus krašte.

— Prūsų Lietuvoje neseniai mirė 104 metų senutė Urtė Markšienė. Kita prūsų lietuvė Henrieta Bunšaitienė taip pat jau yra susilaukusi 100 metų amžiaus. Vokietijos premjeras maršalas Geringas, pagerbdamas šios lietuvės nepaprastą jubiliejų, atsiuntė jai porcelaninį puodelį, pinigų ir pasveikinimą raštu.

Naujas Lenkijos biudžetas

Varšuvos spauda praneša, kad spalio 31 dieną įvyko eilinis Lenkijos ministerių kabineto posėdis, kuriame pirmininkavo premjeras gen. Skladkovskis.

Tarp kitų klausimų, ministerių kabinetas apsvarstė naują 1939—40 metų biudžeto projektą. Naujas biudžetas bus šiek tiek didesnis až dabartinį biudžetą. Iš viso numatyta 2.523.000.000 auksinų (Dabartinio biudžeto didis 2.475.000.000 auks.). Taigi naujas biudžetas bus didesnis 48 milijonų auksinų.

Pažymėtina, kad iš šių 48 milijonų beveik pusė numatyta švietimo reikalams.

Kaip žinia, yra tai tik vyriausybės projektas, kurį turės dar apsvarstyti ir priimti seimas.

Kas naujo Dancige

Neseniai beveik visi lenkų laikraščiai plačiai rašė apie savavališką Dancigo senato parėdymą, kuriuo tam tikro amžiaus vyrai turės atlikti vadinamosios „policinės tarnybos" pareiga. Beveik visose pasaulio valstybėse yra įvesta ir gyventojams privaloma kariuomenės tarnyba. Bet „policijos tarnyba" įvesta tik viename Dancige.

Be to, šiomis dienomis spaudoje pasirodė naujų sensacingų žinių. Būtent, visi Dancige gyvenantieji žydai gydytojai gavo pranešimus, kad Dancige gydymo praktika žydai ir žydų kilimo gydytojai gydymu galės užsiimti tik šiemet, ir jau nuo *1939 metų sausio 1 dienos* gydymo praktika jiems bus uždrausta.

Bendros sienos klausimas

Nors Vengrijos - Čekoslovakijos ginčo klausimui išspręsti konferencija jau prasidėjo, bet jos galutini rezultatai sunku numatyti. Šio mėn. 1 dienos lenkų dienraščiuose buvo įdėta oficiališkų pranešimų, iš kurių matyti, ką tikisi gauti vengrai iš Čekoslovakijos.

Pagal tas žinias, dalis Karpatų Rusinijos su svarbesniais miestais, tame skaičiuje ir sostinė Užhorodas, turėtų atitekti Vengrijai. Vadinasi, taip klausimą išsprendus, bendros sienos Vengrija su Lenkija neturėtų. Be to, tą pačią dieną oficioze „Gazeta Polska" buvo įdėtas oficiališkas telegramų agentūros P a t pranešimas, kuriame skaitome štai ką:

„Pagal gautas čia (Budapešte) žinias, Italijos - Vokietijos arbitražas visumoje neišspręs klausimų, susijusių su Čekoslovakijos - Vengrijos santykiais. Vietos politiški sluoksniai pažymi, kad, atsižvelgiant į išsprendimą tik iš dalies, bus sudarytas tam tikras laikinumas."

Arbitrai pastatė sąlygą

Kaip žinia, šio mėn. 2 dieną Vienoje prasidėjo vokiečių ir italų atstovų konferencija, kurioje bus išspręstas Vengrijos-Čekoslovakijos ginčas.

Į konferenciją šio mėn. 1 dieną išvyko Vienon Čekoslovakijos užsienių reikalų ministeris Chvalkovskis ir Vengrijos užsienių reikalų ministeris Kanya.

Podraug pranešama, kad vokiečiai ir italai, apsiėmę išspręsti Vengrijos-Čekoslovakijos ginčą, pastatė pagrindinę sąlygą. Būtent, pareikalavo, kad abidvi šalys: Vengrija ir Čekoslovakija, sutiktų su sprendimu, kurį paskelbs vokiečiai ir italai. Kadangi abidvi šalys tokią sąlygą priėmė, tai italų ir vokiečių, kaipo arbitrų, sprendimas bus galutinis. Vokiečių delegacijai pirmininkauja ministeris Ribentropas, italų delegacijai — min. Čiano.

Anglijos karalius važiuos į Ameriką

Jau savo metu buvo minėta, kad dabartinis Anglijos karalius Jurgis VI kitais metais, lankydamas Kanadą, apsilankys ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Dabar pranešama, kad Amerikos prezidentas Ruzveltas šiomis dienomis jau išsiuntė Anglijos karaliui pakvietimą, kuris prasidėtas žodžiais „Mano brangus bičiuli".

Telegramų pranešimu, prezidentas Ruzveltas tik tada išsiuntė savo ranka rašyta pakvietimą, kai sužinojo, kad Anglijos karalius iš tikro apsilankysiąs Amerikoje.

Jei ši kelionė įvyks, bus tai antras dabartinio Anglijos karaliaus apsilankymas užsienyje. Pirmą kartą karalius Jurgis VI buvo išvykęs šiemet į Prancūziją.

Genda Prancūzijos Sovietų Sąjungos santykiai

Nepakvietus į Miuncheną Sovietų Rusijos delegato, Maskvos valdovai smarkiai įsižeidė ir komisaras Litvinovas apie tai pasakė Prancūzijos užsienių reikalų ministeriui Bone.

Kiek vėliau didžiausiame Rusijos komunistų organe „Pravda" buvo įdėtas straipsnis prieš Prancūziją. Kadangi straipsnyje buvo neleistinu būdu įžeista Prancūzija, tai jos ambasadorius Maskvoje Kuliondras paklausė užsienių reikalų komisariatą, ar jis sutinka su minėtu straipsniu.

Į ambasadoriaus paklausimą Sovietų Rusijos užsienių reikalų komisariatas nieko neatsakė. Bet dabar, kada ambasadorius Kuliondras buvo perkeltas į Berlyną ir rengėsi išvažiuoti iš Maskvos, komisaras Litvinovas jam surengė išleistuves.

Prancūzijos ambasadorius tačiau į išleistuves nesutiko ateiti. Tai laikoma dideliu iš prancūzų pusės afrontu Maskvos adresu.

Liaudies reikšmė tautai

Tauta—tai ne kas kita, kaip tam tikras žemės plotas, gyvenamas žmonių, kuriuos riša bendra kalba, bendra istorija, kartais tikyba ir papročiai. Tie žmonės priklauso įvairiems visuomenės sluoksniams: liaudies, pramonininkų, prekybininkų, darbininkų, valdininkų, dvasiškijos ir kitokiems.

Pagrindinis sluoksnis, kuris pasižymi savo plitimo ir dauginimosi potencija bei gyvybingumu yra liaudis, kaipo artima gamtai, su kuria yra suaugusi. Kai miesto gyventojo šeima gyvena ir tarpsta vos dvi-tris kartas, paskui pradeda išsigimti, merdėti, kol galutinai sunyksta, tai liaudies šeima tarpsta ir auga nepalyginti ilgiau, nerodydama jokių išsigimimo paraiškų.

Išsigimusias ir sunykusias miesto šeimas reikia kuo papildyti. Praretėjusį sluoksnį papildo sveikas, gaivus elementas, atėjęs iš liaudies. Šis procesas seniai jau žinomas, ir vyksta daugelį šimtų metų.

Tačiau per didelis liaudies elemento pareikalavimas kitų sluoksnių papildymui dažnai per daug išsemia pačią liaudį, nes iš jos paimamas pats gaivusis, sveikiausias žmogus. Tada ir liaudis pradeda nykti. Šis reiškinys itin pastebimas tose tautose, kur yra labai stipriai išvystyta pramonė, kitaip sakant, kur yra daug miestų. Pavyzdžiui, Anglijoje liaudis suredukuota iki 8%. Vokietijos liaudis žymiai skaitlingesnė, bet ten dėl naujų karinių bei pramonės investicijų yra didelis darbininkų pareikalavimas, o tuo pačiu ir liaudies sluoksnio redukcija arba sumažėjimas. Kasmet, be prieauglio, paimama dar penki milijonai žmonių iš pagrindinio skaičiaus.

Laikui bėgant, nusilpnintas pagrindinis sluoksnis negali patiekti naujų atsargų. O kiti sluoksniai pamažu išsigimsta. Tada kyla pavojus išsigimti iš sunykti visai tautai.

Todėl dabar ypač totalinėse valstybėse pradėta globoti ir saugoti pagrindinį sluoksnį. Jo atsargų kėlimas į miestus, fabrikus kitų sluoksnių papildymui vykdomas labai apgalvotai, ekonomiškai. Stengiamasi, kiek galint, tenkintis išnaudojant tik žmonių prieauglį, neliesti pagrindinio skaičiaus.

Kaip išrodo mūsų liaudis? Emigracija, kuri vyko XIX amž. pabaigoje ir XX amžiaus pradžioje žymiai ją praretino, paimdama ne vieną tūkstanti žmonių. Emigravo pats geriausias elementas, jauni sveiki vyrai. Todėl pagrindinis mūsų tautos sluoksnis žymiai nukentėjo. Gal būt todėl ne viena pozicija, ne viena ekonominio bei kultūrinio gyvenimo sritis perėjo į svetimas rankas, nes nusilpusi tauta negalėjo jų išlaikyti. Bet dabar jau tie trūkumai baigiami išlyginti: visokios negerovės šalinamos.

Jeigu panagrinėsime Vilniaus lietuviškos liaudies stovį, kuri gyvena savo atskirą gyvenimą, rasime joje daug sveiko nepaliesto gaivalo, pilno jėgos ir gyvybingumo. Šis pagrindinis elementas sudaro beveik visą šimtą procentų, ko neužtiksi nė vienoje kultūringoje tautoje. Tokia padėtis susidarė dėl specifiškų gyvenimo sąlygų, kuriose šis kraštas atsidūrė. Nėra čia nei fabrikų, pramonės bei prekybos įmonių, nei valdininkijos aparato, kurin mūsų liaudies elementas būtų traukiamas. Išėjimas mokslų dėl pačios liaudies neturto, taip pat dėl nepalankių politinių sąlygų yra daugeliui neprieinamas. Pagaliau ir baigtas mokslas nedaug ką duoda. Todėl ir iš liaudies išėjusių inteligentų skaičius, palyginus jį su pačios liaudies skaitlingumu, yra nežymus.

Mūsų liaudyje yra daug gaivaus elemento. Šis elementas gausus. Deja, kaskart daugėdamas, negali rasti šaltinių, iš kurių galėtų išgyventi vietoje, dar dažniau stinga jam sumanumo ir žinių, kurių padedamas galėtų tinkamai išnaudoti esamus šaltinius Sutvarkyti tą liaudies elementą, veikiamai nukreipti jo siekius, išnaudoti jėgą—tai dienos uždavinys.

Vikt. Šiugžda.

Mūsų krašto A ir B dalys

Nelygu žmonės, nelygu kraštai. Europa, žiūrėk, ne tokia jau didelė, o kiek joje valstybių, kiek tautų, kiek skirtingumo, įvairumo. Bet ir kiekviena paskira valstybė, tauta taip pat nėra idealiai vienalytė. Nekalbant jau apie valstybę, kurioje gali gyventi kelios tautos, bet ir pati tauta gali būti skirstoma, atsižvelgiant į kalbos tarmes, kultūrinius bei ekonominius skirtumus ir pan. Aišku, šie skirtumai nėra esminiai ir jie tautos neskaldo. Imkime, pvz., kad ir mūsų kraštą. Kaimyninių Daugėliškio ir Tverečiaus apylinkių šioki toki kalbos skirtumai juntami dargi mažiau nusimanančių. Ar šis faktas daugėliškiečius ir tverečėnus skiria, dalo? Visai ne. Arba vėl faktas, kad Daugėliškio ir Tverečiaus apylinkių lietuvių kultūrinis bei ekonominis lygis yra, palyginti, aukštesnis, negu Asavos ar Butrimonių apylinkių lietuvių. Pastaroji aplinkybė taip pat neskiria mūsų tautiečių. Skirtumas tik tas, kad pirmieji turi geresnes sąlygas tautinei sąmonei ugdyti, antrieji turi geras sąlygas... nutautimui. Taigi ir šis suskirstymas lietuvių gyvenamųjų vietų į **A** ir **B** dalis nėra esminis, greičiau yra panašus į suskirstymą: šiaurė, pietūs, rytai, vakarai.

Šioji mintis, aišku, nėra originali. Žinome, kad ir Lenkija daloma į **A** ir **B** dalis. Lietuvių gyvenamas vietas skirstau į **A** ir **B** dalis pagal žmonių kultūrinį bei tautinio susipratimo poaukštį. Su kultūra susiję paprastai ir ekonominis gyvenimas. Vadinas, aukštesnė žmonių kultūra, žemė geriau įdirbama, geresnis derlius, įv. ūkio šakos tinkamiau išnaudojamos ir tt. Dalis **A**, tai vietos, kur žmonių kultūra bei tautinio susipratimo lygis yra aukštesnis, dalis **B**—žemesnis. Griežtą liniją tarp šių dalių sunku ir neįmanoma pravesti. Juk ir viename valsčiuje galime aptikti šviesesnių ir tamsesnių kaimų. Taigi šioji linija, kaip ir viskas gyvenime, gali būti tik apytikrė.

Dalis **A:** visa Švenčionių apskritis (su mažomis išimtimis), dalis Brėslaujos apskr. su Rimšės ir maža dalimi (du trys kaimai) Apso valsčių, Suvalkų apskr., Vilniaus-Trakų apskr. trys valsčiai (Gervėčiai, Valkinykas, Varėna), Gardino apskr.. gal dar iš dalies Ašmenos apskr. (Dieveniškės valsč.). Kai dėl Lydos aps., tai prie dalies **A** priskirti galima būtų tik kai kurie kaimai ar apylinkės, būtent: Pelesos parap., Dubičių apyl., kai kurie Eišiškių valsč. kaimai (Naujadvaris, Strėžiūnai), Benekainių valsč. tik Stanišių km., Žirmūnų vals. tik Plikių km.

Dalis **B:** visa Lydos apskr. be aukščiau sužymėtų neskaitlingų išimčių, Viln.-Trakų apskr. dalis su Šaltininkų ir Maišiogalos valsč., Brėslaujos apskr. su Brėslaujos, Drukšių ir žymia dalimi Apso valsč.

Tai toks maždaug gali būti mūsų krašto suskirstymas į **A** ir **B** dalis. Aišku, šis suskirstymas nėra labai tobulas. Imkime, pvz., kad ir **A** dalį. Kai kam, geriau pažįstančiam mūsų kraštą, galėtų atrodyti keistoka, kokiu būdu šion dalin pateko Dieveniškės ar kai kurios Lydos apskr. „išimtys". Juk palyginę Dieveniškes; pvz., kad ir su Gervėčiais, rasime nemažą skirtumą pastarųjų naudai. Gali būti, kad kiek tobulesnis būtų suskirstymas į **A**, **B** ir **C** dalis. Juo daugiau dalių bus suskirstyme, juo jis bus tikslesnis, bet ir painesnis. Aukščiau pateiktasai suskirstymas yra paprastesnis, lengviau jame susivokti ir... madnesnis.

Pastaruoju metu susidarius mūsų krašte žinomai padėčiai, dedame pastangas, ieškome būdų iš šios keblios padeties išbristi. Tarp kitko kviečiame kaimą, kad jis imtų pats savo kultūriniais reikalais daugiau rūpintis, pats reikalautų prideramų teisių, pats daugiau veiktų, rodytų iniciatyvą. Bet šį kvietimą girdi, galima sakyti, tik **A** dalis. Jei **B** dalyje jis kai kur ir girdimas, tai žymiai silpniau. Kodėl? Visų pirma todėl, kad lietuviškų laikraščių prenumeratorių skaičius **B** dalyje yra, palyginti, mažas. Dažnai į du tris **A** dalies kaimus ateina daugiau laikraščių egz., negu į visą, paskirai paėmus, Asavos, Benekainių ar Butrimonių parapiją. Į Maišiogalos valsčių neužklysta joks lietuviškas laikraštis, nors čia yra keletas skambiais pavadinimais lietuvių gyvenamų kaimų: Pavasarėliai, Užublandžiai, Pablandžiai, Žarnauogiai ir kt. Šie kaimai yra prie pat administracinės linijos ir baigia nutausti. Šaltininkų valsčiuje taip pat nėra nė vieno mūsų laikraščių ėmėjo. Prieš metus šioje apylinkėje buvo keli mūsų d-jų skyriai, dvi skaityklos, du vaikų darželiai, nuolat gyveno du trys inteligentai. Dabar visa to jau nebėra.

Be to, ir pats spausdintasai žodis **B** dalies žmonių mažiau vertinamas, mažiau juo pasitikima. Net ir ūkiškieji patarimai čia beveik neranda pritarimo. Prieinamiausias, suprantamiausias jiems yra tik gyvasai žodis. Bet ir šis veiksnys dabar negali būti imamas domėn, kadangi tarp kitko dideliame Šaltininkų, Benekainių, Butrimonių, Eišiškių, Asavos apylinkių plote gyvena iš viso vos trys keturi lietuviai inteligentai. Iš viso šio ploto lietuviai studentai ir mokiniai beveik suskaitomi vienos rankos pirštais.

Korespondencijos mūsų laikraščiuose yra tarp kitko ir kaimo kultūrinio lygio rodiklis. Juo kuri apylinkė kultūringesnė, juo daugiau iš jos ir korespondencijų redakcijos gauna. Iš **B** dalies, kaip ir tenka laukti, korespondencijos mūsų laikraščiuose labai retas dalykas. Iš Šaltininkų, Asavos ir Benekainių apylinkių kor-cijų neteko skaityti jau daugiau kaip metai. Ar sakytose apylinkėse gyvenimas staiga sustojo vietoje, ar nėra kas rašo? Ne, tik nėra kam rašo. **B** dalyje nemaža analfabetų, pusanalfabečių ir šiaip jau labai maža rašymo „mene" išprususių piliečių. Iniciatyvos, dažnai pilietinės drąsos stoka, menkas susipratimas, abejingumas prisideda ne tik prie kor-cijų sumažėjimo, bet ir, apskritai, pasunkina tokioje aplinkoje bet kokį kultūrinį darbą.

Būdinga, kad ir sportas **B** dalyje, nežiūrint dedamų pastangų, neprigijo.

Vienu galime pasiguosti: **A** dalis yra vis dėlto žymiai didesnė, nei **B**, vadinas, nūdien mūsų tautiečių šiame krašte yra daug daugiau susipratusių, kulturingų, negu atsilikėlių, o ir **B** dalyje rasime žmonių šviesių, skaitančių laikraščius, kuriems tautiniai reikalai nėra abejingi.

k. p.

Rinkliavos — tai ne mokesčiai

Iš provincijos gauname žinių apie daromas visokias rinkliavas. Daugelyje vietų, kaip pranešama, vaitai prisispyrę reikalauja iš ūkininkų aukoti tam reikalui pinigus: po 6 auks. nuo valako arba ekvivalentą grūdais. Ragindami aukoti pinigus ar grūdus, vaitai perspėja, kad kas neaukosiąs, tas būsiąs laikomas nelojaliu piliečiu ir panašiai.

Negalima ir, pagaliau, nieks čia nemano vesti propagandos prieš rinkliavas. Viena tačiau reikia pabrėžti, kad rinkliavos, kokios jos bebūtų, negali būti renkamos nei fizine, nei moraline prievarta. Kas kita mokesčiai valstybei ar savivaldybėms. Šie mokesčiai yra įstatymais nustatyti, visiems privalomi, todėl jie gali būti ir prievarta išieškomi, o jeigu kas tokių mokesčių nemoka, gali būti laikomas ir nelojaliu valstybės atžvilgiu. Tuo tarpu visokios rinkliavos yra gyventojų geros valios reikalas: nori—aukoja, nori—neaukoja. Pagaliau, labai keista būtų, jeigu visokios rinkliavos būtų ūkininkams privalomos, tai jau būtų nebe rinkliavos, bet nauji mokesčiai. O tokių mokesčių galėtų tekti per metus žymiai daugiau sumokėti, negu tikrųjų valstybinių mokesčių.

Tad kokiu teisiniu pagrindu vaduodamiesi vaitai prisispyrę reikalauja iš ūkininkų aukoti pinigus?

a.

DRAS MARTYNAS YČAS. 14)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Galutinio susitarimo su Vilniaus mokslo apygarda siekiant, reikėjo vykti į Mohilevą, kur ši įstaiga buvo atvežta. Ten jau buvo karo vyriausios vadovybės štabas ir jo vadas caras Nikalojus II. Suradęs Maskvoje inž. K. Šakenį, vykau tenai su juo kartu. Kelionė buvo sunki. Traukiniai prikimšti keliautojų. Daugiausia važiavo į frontą kariai. Vos nukeliavę iki Oršos, gavome persėsti į laivą ir vandeniu leistis žemyn Dniepro upe. Garlaivėliai, nepritaikinti tokiam keleivių antplūdžiui, beveik grimzdo į dugną.

Į Mohilevą atkeliavome naktį. Privačių viešbučių nebuvo: viskas užimta vyr. štabo. Teko kreiptis į komendantūros skyrių. V. Dumos nariui ir jo sekretoriui inž. K. Šakeniui buvo duotas kambariukas tik dviem dienom.

Nuvykome į mokslo apygardą. Globėjo pavaduotojas Bazarevskis parodė iš ministerijos telegramą, kur pranešta, kad M. Yčui leista steigti dvi gimnazijos. Jis nuostabavo, kaip ministeris galėjo leisti steigti gimnaziją be globėjo pritarimo. Aš pareiškiau, kad nesu kompetentingas ministerio veiksmų teisėtumo svarstyti, bet pridūriau, kad dabar, karo metui esant, negalima beprisilaikyti visų normalaus laiko formalumų. Todėl ir iš jų pusės prašiau greičiau šį reikalą tvarkyti ir patvirtinti mano pristatytus gimnazijai mokytojus. Apygarda paskyrė tris rusus mokytojus rusų kalbos ir istorijos pamokoms dėstyti.

Viską aptvarkius su mokytojų personalu, reikėjo vykti į Voronežą. Ten mokiniai būriais plaukte plaukė iš visur į gimnaziją. Jų skaičius ūmu laiku pasiekė 300. Reikėjo jiems bendrabučius rengti, maistą ir drabužius teikti ir sudaryti tinkamas mokslui apystovas. Energingam kun. K. Alšauskui pavyko tas kliūtis nugalėti ir mūsų moksleiviams išrūpinti geras patalpas. Pačiai gimnazijai rūmų nebuvo. Teko tartis su Voronežo 2-os gimnazijos direktorium Nedietovskiu, kuris, mus užjausdamas, sutiko duoti patalpas popietiniu laiku naudotis mūsų gimnazijai. Vėliau, jam mirus, Jonas Yčas buvo paskirtas čia 2-sios gimnazijos direktorium, ir mano gimnazija šeimininkavo, kaip savo namuose. Čia, šiose patalpose, Jonas Yčas įsteigė C. Komiteto lėšomis pirmąjį lietuvių mokytojų institutą ir jam vadovavo. Ši gimnazija buvo lietuvių susirinkimų, vakarėlių bei pasilinksminimų vieta.

Reikia konstatuoti, kad rusų visuomenė, administracija, miesto savivaldybė ir paskiri asmens su didele užuojauta teikė paramą mūsų moksleivijai ir jos vargo mokyklai.

Voronežas buvo tai nepaprastas rusų miestas. Jis buvo mokyklų centras ir apskritai mokslo centras, toli pralenkdamas kitus to laiko gubernijų miestus. Todėl čia buvo nesunku įsikurti ir sėkmingai mokslinti savo jaunuomenė.

Kada jau viskas buvo parengta, kada mokytojai ir gimnazijos vadovybė suvažiavo, buvo prieita jau prie gimnazijos atidarymo. Bet vieno mažmožio dar trūko, būtent, pinigų toms mokykloms ir moksleiviams išlaikyti. Žinoma, tikėjausi šiek tiek gauti iš Tatjanos komiteto šiokia ar tokia forma. Iki šio laiko Komitetas duodavo pašalpas tik paskiriems asmenims ir labdaringoms draugijoms bei komitetams. A. B. Neidgardas jau buvo man anksčiau sakęs, kad reikėsią teikti pašalpą ir evakuotoms mokykloms. Su ta viltimi aš drąsiai ėjau prie savo gimnazijų kūrimo. Progai pasitaikius, ketinau Tatjanos komitetą paprašyti pinigų. Tokia proga atėjo gana veikiai.

Mano santykiai Tatjanos komitete ir iš viso su rusų organizacijomis buvo gana geri. Rusai žmonės geri, nuoširdūs, su didele užuojauta padėdavo mums globoti savo dėl karo nukentėjusius žmones.

Rugpiūčio mėn. gale vienam Tatjanos komiteto posėdyje buvo svarstomas rusinų iš Galicijos prašymas suteikti jiems 300.000 rublių išlaikymui įsteigtos Rostove ant Dono rusinų gimnazijos ir moksleivių bendrabučių. Tą prašymą palaikė savo rašte švietimo ministeris gr. Ignatjevas, nurodydamas, kad gimnazija esą reikalinga, bet kad švietimo ministerija neturinti sąmatoje tam tikrų sumų, o kol formalumai visas instancijas pereisią, mokiniai turėtų mokslą pertraukti. Lenkų atstovas Sviencickis, pamatęs, kad prašymą yra pasirašęs rusinų žinomas veikėjas ir aršus lenkų priešas Byvalkevičius, ėmė visomis keturiomis protestuoti. Jis nurodinėjo, kad vargu ar galima pasitikėti ta organizacija, kurios, pryšakyje stovi tokie vyrai. Antra, jis rado, kad formaliai — Tatjanos komitetas negalįs duoti pašalpų mokykloms, nes tai yra švietimo ministerijos kompetencijoje, o mes, girdi, teikiame materialę pašalpą paskiriems asmenims.

Paėmęs žodį, aš pasakiau, kad tiems žmonėms, kurie yra pabėgę nuo Austrijos armijos už tai, kad jie yra rusų tautybės, už tai, kad jie norėtų matyti Galiciją prijungtą prie rusų imperijos, – neduoti galimumo jiems tęsti mokslo būtų ne tik neteisinga, bet tiesiog neleistina. Jie savo jaunuomenę negalį atiduoti į rusų esamas mokyklas tik dėl to, kad jų programos skirtingos. Todėl, mano supratimu, sakiau, Tatjanos komiteto yra šventa pareiga prašomąją sumą skirti, o jei tos organizacijos vėliau sukeltų kokios nors abejonės, tai galima paskirti vietos Tatjanos komitetui Rostove ant Dono leistoms sumoms priežiūrą.

Kadangi visas komitetas, išskyrus lenkų atstovą Sviencicki, mano nuomonei pritarė, tai ta suma buvo jiems suteikta.

Po posėdžio dėl šios mano prakalbos rusai reiškė pasitenkinimo. Toliau maniau prašyti iš Tatjanos komiteto šiame posėdyje lėšų ir savo gimnazijoms išlaikyti, tik man dar nebuvo aišku, kiek reikia prašyti. Nutariau šį klausimą atidėti kitam posėdžiui.

Tatjanos komitetas rinkosi du kartus per mėnesį. Visas biudžetas ir visi prašymai buvo sprendžiami Neidgardui pirmininkaujant privačiame pasitarime. Oficialiai posėdžiai buvo daromi did. kunin. Tatjanai, kaipo garbės pirmininkei, pirmininkaujant Žiemos Rūmuose. Čia jau jokių ginčų ir svarstymų nebūdavo. Tiktai A. Neidgardas kiekvieną poziciją pranešdavo ir užklausdavo kunigaikštytės; „soizvolite vaše imperatorskoje vysočestvo?" Kunigaikštytė galvos linktelėjimu, nė žodžio nepasakius, pritardavo, ir klausimas būdavo išspręstas. Taigi ir šiuo atsitikimu, jau šį privatų pasitarimą pabaigus, Neidgardas manęs užklausė:

— O kaip su tamstos gimnazijomis, ar jūs turite gana lėšų?

— Tuo tarpu nieko.

— Tai kodėl komiteto neprašote?

(B. d.)

Mažųjų tautų uždaviniai

Kadangi paskutiniu metu pagyvėjo mažųjų tautų likimo klausimas, tai ir spaudoje šiuo klausimu daug yra rašoma. Viename iš rimčiausių Kauno žurnalų „Naujoje Romuvoje“ buvo įdėtas P. Slavėno įdomus straipsnis „Mažųjų tautų uždaviniai“. Šį staipsnį dedame ir „Aide“, norėdami supažindinti mūsų laikraščio skaitytojus su vertingomis autoriaus mintimis.

Red.

Didžiajam karui pasibaigus, daug tautų atgavo nepriklausomybę, ir Europos žemėlapyje pasirodė eilė naujų mažųjų valstybių. Tais laikais labai iškilo demokratijos ir politinės laisvės obalsiai, kurie lietė kaip paskirų asmenų, taip ir ištisų tautų gyvenimą. Valstybės savo viduje bandė tvarkytis demokratijos pagrindais, o užsienio politikos klausimais dalyvavo Tautų Sąjungoje, sueidamos tenai kaip lygios su lygiomis.

Bet laikai pasikeitė. Paskelbtieji politikos principai daug kam nepatiko, daug ką apvylė. Vis labiau ėmė plisti tvarkos, organizuotumo ir autoriteto obalsiai. Tarptautiniame gyvenime Tautų Sąjunga po įvairių nepasisekimų kaip ir visai neteko svorio. Visur reikia skaitytis ne tiek su teorijomis, kiek su realia pajėga. Ir, be visų pasikeitimų, palaipsniui įvykiai nuėjo ta linkme, jog mažosios valstybės turėjo pajusti, kad jos yra mažos, o didžiosios — kad jos yra didelės. Sprendžiant tarptautinės politikos klausimus, mažosios valstybės palaipsniui netenka balso, o didžiosios—vis mažiau atsižvelgia į mažąsias. Štai esame liudininkais, kaip didžiųjų valstybių politikai suskrenda pasitarti, pertaiso žemėlapį, ir mažoji tauta verčiama su tuo sutikti. Dar blogiau, šį kartą mažoji tauta nebuvo jau taip maža: ji turėjo valstybę su keliolika milijonų gyventojų ir galėjo išstatyti milijoninę, puikiai ginkluotą kariuomenę. Tačiau didžiųjų valstybių persvara padarė savo, per keletą dienų, be jokio šūvio bei patrankų griaudimo.

Taip rieda šių dienų įvykiai. Tačiau neprivalome nusiminti. Dar nežinia, kieno yra ateitis. Nereikia manyti, kad dabartiniai reiškiniai tėra smurto įsigalėjimas pasaulyje. Tiesa, smurto šiais laikais netrūksta. Tačiau esama ir gilesnių istorinių motyvų, glūdinčių dabartinėje įvykių eigoje. Turime atkreipti dėmesį į tai, kad visi Europos kraštai yra nuolat glaudžiame ekonominiame ir kultūriniame bendradarbiavime vieni su kitais. Nors daug kalbama apie valstybių nepriklausomybę ir suverenumą, tačiau praktiškai kiekviena valstybė yra daugiau ar mažiu priklausoma nuo kitų. Kultūrinių ir ekonominių ryšių dėka visa Europa sudaro didelį vienetą. Todėl anksčiau ar vėliau turi įvykti visų Europos tautų ir valstybių susivienijimas, vienokiu ar kitokiu pavidalu. Politiniai mąstytojai siūlo šiuo reikalu visokių, kartais labai fantastiškų planų. Bet prie to paties tikslo veda ir pats gyvenimas. Įvyks tai, kas anksčiau ar vėliau turi įvykti: klausimas tik, kas ir kaip tą uždavinį įvykdys. Jei ko nepadarė Tautų Sąjunga, tą (nors ir kitaip) padarys didžiųjų valstybių konferencijos; ir galimas dalykas, kad ten, kur truks geros valios laisvai susitarti, veiks smurtas. Nieks nežino, kaip eis ateities dalykai; bet yra pakankamai aišku, kur jie nuves, būtent,—į suvienytą Europą. Šiame procese paskiros valstybės, net ir didžiosios, turės daugiau ar mažiau aukoti savo interesus ir prestižą, visokiais atvejais, kai ateis kuri neišvengiama operacija, teks tik pasistengti, kad ji būtų ko mažiausiai skausminga, ir kad ko daugiausia būtų išlaikyta teisingumo.

Tautų likimas kiek primena paskirų asmenų bendravimą. Kadaise žmonės gyveno urvuose, kiekvienas nepriklausomai nuo kito. Bet bekylanti kultūra greit privertė žmones bendrauti, davė geresnes gyvenimo sąlygas, bet sykiu padarė galą laukinei nepriklausomybei. Atsirado valstybė,—dažniausiai per smurtą, nes kitaip žmonės nenorėjo susidėti bendram darbui. Kai žmonės patys bent kiek suprato valstybinio gyvenimo reikalą, tai ir atsirado pilietiškumas, teisė ir kiti aukštesni civilizacijos bruožai. Tada ir valstybės gyvenimas tapo žmoniškesnis, ir prievartos taikymas pasidarė jau ne toks dažnas. Kelio atgal į laukinę būklę nėra. Gal kam ir patiktų gyventi urve, atskirai nuo civilizuotos visuomenės, bet dabartinėmis gyvenimo sąlygomis tai neįmanoma pravesti plačiu mastu. Žmonės turėjo tai patys suprasti, ir juo anksčiau jiems tai pavyko, juo geriau buvo ir valstybei ir paskiriems asmenims. Be abejo, senovėje pirmųjų valstybių kūrėjai dažnai būdavo (nors ir ne visada) brutalūs, fiziškai stiprūs asmenys. Tačiau jų pergalę nulėmė ne vien jėga, bet ir bendrasis gyvenimo akiratis. Kas kovojo dėl mažmožių, tas laimėjo mažmožius, arba nieko nelaimėjo. Laimėtojai išėjo iš tų, kurie toje maišatyje pramatė didesnių įvykių eigą.

Taip pat ir tautų lenktynėse, iškylant platesniems pasaulinės politikos uždaviniams, galutinį laimėjimą nulems ne tik žmonių gausumas arba medžiaginiai ištekliai, bet ir aiškus ateities uždavinių pramatymas. Tauta, kuri šiais laikais pamėgintų apsiriboti vien savo naminiais interesais,—kuri ignoruotų viską, kas darosi aplinkui, istorijos eigoje bus nustumta į paskutiniųjų tarpą, nors ir kažin kaip didelė ji bebūtų. Tiktai tautai gali priklausyti ateitis, kuri yra drąsiai pasiryžusi spręsti platesnius uždavinius.

(B. d.)

Ar pakils javų kainos?

Prieš keletą dienų buvo pasirašyta lenkų—vokiečių sutartis, kuria Lenkija pasižada įvežti iš Vokietijos įvairių investicinių pabūklų už 120 milijonų zlotų. Šiais metais bus užpirkta tų pabūklų už 30 milj. zl. Likusi dalis—vėliau.

Sutarties sąlygos nusako, kad Lenkija atlyginimą išmokės javais, žemės ūkio produktais. Pabrėžtina, kad tas žemės ūkio produktų eksportas neturės nieko bendra su iki šiol nustatytais kontingentais. Be ikšiolinio javų eksporto į Vokietiją, kuris vyks savu ruožtu, atsiranda naujas pareikalavimas, kuris, be abejo, paims žymią javų pertekliaus dalį. Ryšium su tuo reikia tikėtis javų kainos pakilimo, nes pagal sutartį jau per artimiausius du mėnesius bus išsiųsta į Vokietiją 100.000 tonų rugių. Be abejo, toks kiekis, kol kas teapims tik atsargas, esančias pirklių sandėliuose, bet, nežiūrint to, reikia tikėtis, kad greitu metu javų supirkimas pagyvės.

Kaip praneša „Gazeta Handlowa“, lapkričio mėn. pradžioje prasidės platesnio masto javų supirkinėjimas eksportui. Mat, norima, kad sutartas išvežti javų kiekis būtų išvežtas ko greičiausiai. Dedamos pastangos, kad svarbiausias javų supirkimas būtų atliktas dar lapkričio mėnesį. Norima tuo būdu nušauti du kiškiai: sužinoti, kokios yra atliekamų javų atsargos bei subalansuoti bent prabėgomis šių metų derlių ir bent šiek tiek pagelbėti ūkininkams, kurie, sekvestratorių ir šiaip jau ūkio reikalų verčiami, parduoda javus negirdėtai pigiomis kainomis, kurios neapmoka pačios javų produkcijos. Manoma, kad vėliau, kainoms pakilus, laimės tik pirkliai ir tarpininkai, nes ūkininkai visas savo javų pertekliaus atsargas bus išpardavę.

Reikia tikėtis, kad javų kainos krašto rinkose greitu metu pakils. Be žymiai padidėjusio javų eksporto į Vokietiją, prijungus prie Lenkijos Cešino kraštą, padidėjo krašto rinkos. Cešinas—pramonės kraštas. Vietoje pagaminti žemės ūkio produktai gali patenkinti vos nežymią pareikalavimų dalį. Tenka manyti, kad ten bus išvežta taip pat nemaža javų pertekliaus dalis.

Visa tai apsvarsčius, reikia manyti, kad šiemet javų kainos bus jeigu jau ne geros, tai bent vidutiniškos. Blogumas tik tas, kad daugumas ūkininkų, bėdų ir sekvestratorių verčiami, išparduos javų atsargas, nesulaukę jų kainų pakilimo. Tada pasinaudos tarpininkai, spekuliantai. *V. Šiugžda.*

Dar apie Europos krepšinio rungtynes

„Aide“ jau buvo rašyta, kaip praėjusį mėnesį Ryme įvyko Europos moterų krepšinio rungtynės. Šį kartą dedame iš tų rungtynių įdomias smulkmenas, kurias yra surinkęs Kaune leidžiamas savaitraštis „Mūsų Kraštas“. Šis laikraštis, pažymėjęs, kad sugrįžusios iš Italijos Lietuvos krepšininkės Kaune buvo iškilmingai sutiktos, toliau rašo šitaip:

„Sportininkės grįžo nuo rungtynių ir nuo kelionės sunkiai pavargusios. Nepaprastai įtemptos kovos, karštos dienos, neįprastas maistas ir nepaprastai ilga kelionė mūsų sportininkes smarkiai nuvargino.

Sugrįžus sportininkėms, paaiškėjo įdomių dalykų.

Pasirodo, kad prie mūsų moterų lenkėms pralaimėjimo prisidėjo ir patys lietuviai, kurie nuoširdžiai troško joms laimėjimo. Mūsų visuomenė labai entuziastinga sportui, ir šis entuziazmas šį kartą stipriai pasireiškė per pasiųstas telegramas, kurių būta daugiau kaip pusantro šimto! O kokios sunkios jose pozicijos uždedamos mūsų moterims! Prisiskaičiusios telegramų, pajuto dar didesnę atsakomybę už savo paskutiniąsias rungtynes ir išsijaudinusios prieš lenkes žymiai silpniau sužaidė. Ypatingai sušlubavo mėtymai.

Taip pat reikia pripažinti lenkių moterų fizinį pranašumą. Jos savo kūnu buvo žymiai stipresnės ir aukštesnės. Mūsų moterys gi — labiau moteriškesnės, o tai taip pat turėjo lemiamos reikšmės.

Rungtynės buvo tikrai moteriškos ašarų prasme. Verkė laimėjusios iš džiaugsmo, verkė pralaimėjusios iš nusiminimo. Verkta ir pačių rungtynių metu, pavyzdžiui, italė, įsimetusi sau krepšį, žaidžiant su Lietuva, po to žaidė ir verkė... Taigi, rungtynės buvo toli nuo sportinio šūkio: „Nesidžiauk laimėjęs, nesusimink pralaimėjęs“. Tačiau čia žaidė moterys...

Mūsų moterys turėjo Italijoje pasisekimo ne vien kaip sportininkės, bet ir kaip moterys... Italai visokiais būdais joms rodė savo susidomėjimą ir stengėsi įsigyti lietuvaičių palankumą. Bet italai iki galo ir pasilikdavo italais. Mūsų moterims išbėgus į aikštę, jie sutikdavo jas triukšmingomis ovacijomis ir šauksmais „Viva Lithuania!“. Tačiau vos tik teisėjo švilpukas pradėdavo rungtynes, bematant visas pietų temperamentas buvo nukreipiamas mūsų nenaudai. Mat, už Italijos komandą negali būti geresnės pasaulyje komandos: Lietuva turi taip pat pralaimėti, jei pralaimėjo Italija...

Didelio pasisekimo turėjo Italijoje mūsų tautiniai drabužiai, kuriais puošėsi laisvalaikiu mūsų moterys. Jais italų stačiai žavėte žavėtasi. Dėl tautinių drabužių mūsų moterims visur buvo užleidžiama pirmaujanti vieta.

Mūsų moterys buvo gausiausiai iš visų komandų apdovanotos. Joms be pirmos vietos dovanos teko daug kitų dovanų ir gausiai gėlių. Be to, Feliksas Kriaučiūnas, kaip geriausias treneris, buvo apdovanotas atskira dovana.

Mūsų sportininkėms pirmenybių rengėjai nuoširdžiai ir labai rūpestingai rūpinosi. Daug dėmesio rodė Lietuvos sportininkėms ir visą laiką jas globojo Lietuvos pasiuntinybės personalas. Žodžiu, moterys dėl savo buvimo Italijoje grįžo be jokių priekaištų.

Krepšininkės ir toliau yra varginamos: joms statoma tūkstančiai klausimų, į kuriuos jos nespėja atsakinėti, iš vienos arbatėlės yra kviečiamos į kitą. Kiekvienas laiko savo pareiga jas pagerbti ir plačiau išsikalbėti apie praėjusias pirmenybes. Jos visiškai to ir vertos.

Vertingą nuomonę apie Lietuvos krepšininkes pasakė jų mokytojas amerikietis lietuvis Feliksas Kriaučiūnas. Jis tarp kitko pareiškė:

„Visi žinome, ką pasiekė mūsų krepšininkės Europos pirmenybėse. Antra vieta lygioje padėtyje su meisteriu Italija ir plius pergalė prieš meisterį — tai, mano manymu, yra labai gerai. Juo labiau, kad tokios prancūzės arba lenkės, turinčios didelį tarptautinį patyrimą, vis dėlto liko užpakalyje. Aš pats, kaip treneris, esu krepšininkėmis visiškai patenkintas: jos įvykdė visus mano duotus uždavinius, parodė didelį pasiryžimą, atidavė kovose visus savo sugebėjimus.

— Jos buvo labai netoli galutinės pergalės, bet, deja, paskutinėse rungtynėse nepavyko. Iš tiesų, nepavyko, nes mūsų krepšininkes prieš lenkes lydėjo geroka nesėkmė: geriausi metimai nelindo, o tuo tarpu Lenkijos komandoje pavyko tolimi metimai tokioms žaidikėms, iš kurių to nebuvo galima laukti. Pačios lenkės tokio pat nesisekimo buvo ištiktos rungtynėse prieš itales, kai pirmas kėlinys buvo pralaimėtas 4—13 ir jau sunku buvo atsigriebti. Nemanau tvirtinti, kad italės laimėjo nepelnytai, bet, atrodo, lenkės turėjo liktis ne su tokiu dideliu skirtumu savo nenaudai — 8 taškais“.

Tas pats laikraštis dar yra įsidėjęs tokią žinią:

„Praėjusią savaitę Berlyne įvyko vyrų krepšinio žaidynės, kuriose dalyvavo Latvija, Vokietija, Anglija, Italija, Prancūzija ir Šveicarija. Šių žaidynių nugalėtoja išėjo Latvija, įveikusi baigmės rungtynėse Italiją. Mums, lietuviams, ypatingai yra malonu, kad mūsų kaimyninė brolių tauta pasiekė tokį gražų laimėjimą. Tenka tik pageidauti, kad Pabaltės kraštai visada pasiliktų krepšinio sporte pirmaisiais.

Į šias žaidynes Lietuva buvo pasiuntusi stebėtojais Šačkų ir Lubiną, susipažinti su žaidžiusių komandų pajėgumu ir lygiu. Tai prieš Europos pirmenybes ypatingai svarbu, kad geriau būtų galima susivokti pačių pirmenybių kovose“.

Gyvenimo iškeltas reikalas

Paskutiniuoju laiku bemaž visa mūsų spauda svarstė vieną labai svarbų mūsų gyvenimo reikalą, apie kurį, tiesą sakant, ir seniau buvo kalbama ir kai kada parašoma, bet ne taip sutartinai, kaip dabar.

Koks gi tai reikalas? Tai būtinumas kelti, atseit, gilinti mūsų visuomenės kultūrą. Jeigu seniau džiaugdavomės inteligentijos gausėjimu, nedaug tepaisydami jos intelektualinio poaukščio, tai šiandie kaip tik pradedame rūpintis, kad inteligentija atitiktų tąjį vardą, kuris jai yra teikiamas. Kad seniau buvo daugiau rūpinamasi inteligentijos kiekybe, negu kokybe, tai visai suprantama, nes kitaip ir negalėjo būti. Ėmus gyventi savotišką gyvenimą, mūsų visuomenei reikalinga buvo ko daugiausia visokių sričių darbininkų, nors ir ne visiškai pasiruošusių savo darbui. Tai buvo tik pradžia jaunosios inteligentijos. Tačiau besivystant gyvenimui, visai natūraliu būdu iškilo reikalas susirūpinti ir inteligentijos kokybe. Tiesa, dabar mūsų gyvenimas nebeturi ir tų vystymosi sąlygų, kokias pirmiau turėjo, tačiau dabar kaip tik kultūriniai reikalai pasidarė dar aktualesni, negu pirmiau. Juk dažnai pabrėžiame, kad šiuo metu mūsų visuomenei tenka laikyti tam tikri ne tik tautiniai, bet ir aplamai kultūriniai egzaminai. Už tuos egzaminus yra atsakomingiausia inteligentija. Kad egzaminai gerai pasisektų, inteligentija turi pasirodyti dideliu sumanumu ir kūrybiniu darbu visose gyvenimo srityse. O kad kūryba būtų tikrai vertinga, būtinai yra aukšta intelektualinė kultūra.

Deja, dabartinei mūsų intelektualinei kultūrai, apskritai imant, dar daug ko trūksta. Šį trūkumą pradedame jau smarkiai atjausti. Jaučiame, kad ko pirmiau visai pakakdavo, dabar jau nebepakanka. Dažnai pasijaučiame visai lėkštūs ten, kame galėtumėm būti gilesni, jaučiame, kad mūsų asmenybės galėtų ir turėtų būti daug pilnesnės. O pirmoj eilėj pats gyvenimas to iš mūsų reikalauja. Jis verčia mus būti pažangiais, jeigu nenorime sunykti ar užtrokšti aklinai užsidarytame kiaute. Pakanka politinio kiauto. Užtat turime bent kultūroje parodyti tam tikrą ekspresiją.

Kadangi visi straipsniai kalbamuoju reikalu pasirodė kaip tik tuo pačiu metu, tai iš šalies žiūrint, gali atrodyti, kad jie buvo parašyti susitarus arba pagal įsakymą iš viršaus, kaip kad dabar daug kur pasitaiko. Tačiau iš tikrųjų čia nebuvo jokio susitarimo, nei įsakymo. Tai pats gyvenimas liepė šį reikalą viešumon iškelti ir išnagrinėti. O kad visi tuo reikalu ėmė rašyti, tai rodo, jog reikalas yra iš tikrųjų labai aktualus. Tiesa, kiekvienas autorius savaip šį reikalą nušvietė, tačiau pagrindinė mintis yra pas visus ta pati: susirūpinti intelektualine savo kultūra, būkime savo darbo specialistai, o ne diletantai.

Aišku, pats rašymas ar raginimas negalės čia daug padėti, kol tuo reikalu nebus iš tikrųjų rimtai susirūpinta. Tačiau reikia manyti, kad gyvenimas privers tuo reikalu susirūpinti, lygiai kaip jis privertė šį dalyką viešumon iškelti ir apsvarstyti. Geriausia betgi būtų, kad šia kryptimi būtų pradėta eiti ko greičiausiai ir sąmoningai, nelaukiant gyvenimo evoliucijos, kuri paprastai labai ilgai trunka.

N. N.

• KORESPONDENCIJOS •

Varėna, Viniaus-Trakų apskr. *Pastatytas mokyklai namas.* Varėnos miestelyje pastatytas naujas pradinei mokyklai namas. Jo pašventinimas įvyko spalių 16 dieną.

Naujoji mokykla bus septynių skyrių. Ji pavadinta generolo Kruševskio vardu. Jos namas buvo statomas daugiausia valsčiaus lėšomis.

Kaip žinia, Varėnos valsčiaus gyventojų daugumą sudaro lietuviai. Tuo tarpu jų lėšomis pastatytoje mokykloje lietuvių kalbos nėra. Šį faktą pažymėdami, vietos ir apylinkės lietuviai gyventojai ketina kreiptis į aukštesnes švietimo įstaigas ir prašyti, kad Varėnos mokykloje jų vaikai būtų mokinami ir lietuvių kalbos.

P. Ramunis.

Mitrauka, Viln. - Trakų apskr. *Įvairios žinios.* Šis kaimas yra arti lietuvių-lenkų administracinės linijos. Todėl čia yra privalomi tam tikri palinijo ruožui įvesti įstatymai, kuriais suvaržytas gyventojų judėjimas.

Mitraukoje yra 32 ūkininkai. Visi lietuviai. Jų žemė nederlinga—vien smiltynai. Daugumas ūkininkų duoną ir gyvuliams pašarą pradeda pirkti beveik nuo Kalėdų. Visa laimė, kai būna daugiau grybų ir miške atsiranda darbo.

Dabar į Mitrauką ateina 2 egz. „Aido“, „Viln. Žodžio“ ir 1 „Vilniaus Aušros“.

Jaunimo yra nemažas būrys. Vaikinai labai mėgsta degtinę, kuriai išleidžia nemaža pinigų, o pavyzdžiui, laikraščiui gaili ir poros auksinų. Geriau yra su mergaitėmis. Jos negirtauna. Turėdamos laisvo laiko, jos susirinkusios pažaidžia tautiškų žaismų ir padainuoja lietuviškų dainų.

Mitraukoje yra valdinė pradžios mokykla, kurioje mokytojauna J. Onoško. Jis lietuviškai moka mažai. Su vaikais ir jų tėvais kalbasi tik lenkiškai. Savaitėje 5 dienas mokina Mitraukoje, o šeštą dieną važiuoja mokinti į Perloją.

Lietuvmylis.

Ar esi išsirašęs laikraštį „Aidą“?

KRONIKA

Lietuviai ūkininkai vis dar negauna leidimo

Kaip jau buvo rašyta, šių metų rugpiūčio 26 d. buvo nusiųstas Vidaus Reikalų Ministerijon Varšuvoje prašymas, kad būtų leista Vilniaus krašto lietuvių ūkininkų ekskursijai išvykti Lietuvos valstybėn. Tenka patirti, kad ekskursijos organizatoriai iki šiol tuo reikalu iš ministerijos dar nėra gavę jokio atsakymo.

Supažindinama su vilniečių lietuvių kūryba

Kauno dienraštis „Lietuvos Aidas" savo savaitiniame iliustruotame kultūros priede rašo apie jaunus Vilniaus krašto lietuvių literatūros kūrėjus. Suminėjęs neseniai Vilniuje išleistą dailei ir literatūrai skirtą žurnalą „Vienkartinį", jis deda mūsų bendradarbio Albino Žukausko „Lietuviškame Bare" buvusią novėlę „Iš kur vėjas pučia". Ta proga dienraščio redakcija įterpia tokią pastabą:

„Pastaraisiais metais Vilniuje bręsta ir auga stiprių literatinių jėgų, kurias mes per mažai pažįstame. Čia ir norėtume supažindinti su vienu stipriausiu žodžio menininku beletristu Alb. Žukausku, kuris taip pat stipriai ir originaliai reiškiasi ir lyrikoje".

Iš mūsų studentų gyvenimo

Daugumas Vilniaus universitete studijuojančių lietuvių studentų ir studenčių yra susiorganizavę Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungoje, kuri dabar turi 74 narius. Šių mokslo metų pradžioje į Sąjungą įstojo 15 naujų narių. Jie yra įstoję į šiuos skyrius: 1) 4 studentai formacijos skyriuje, 2) 1 stud. medicinos sk., 3) 4 stud. gamtos matematikos skyr., 4) 3 stud. teisių skyr., 5) 2 stud. teologijos skyr., 6) 1 stud. agronomijos skyr.

Be to, šiais mokslo metais du lietuviai įstojo į Vilniaus Politinių Mokslų Mokyklą. Dabar toje mokykloje iš viso yra 7 lietuviai studentai.

Šalia bendro darbo Sąjungoje studentai veikia pasiskirstę į Visuomenininkų ir Mergaičių studenčių sekcijas ir nemažas skaičius yra susibūrę Vilniaus Lietuvių Inteligentų „Romuvos" Klūbe.

Naujas „Lietuviškas Baras"

Šiomis dienomis išėjo iš spaudos Vilniaus lietuvių kultūros mėnesinis žurnalas „Lietuviškas Baras" — 10(28) nr.

Vėl neleista lietuviškas vaidinimas

Vilniaus Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija dar kartą buvo pamėginusi surengti lietuvišką vakarą, kurio programoje turėjo būti vaidinimas — S. Čiurlionienės 3 veiksmų komedija „Pinigėliai" ir „Varpo" choro dainos. Vakaras turėjo įvykti lapkričio mėn. 1 dieną, bet neįvyko, nes jam negautas Vilniaus miesto storastos leidimas.

Vilniaus bedarbiai

Lenkų spaudos žiniomis, šiuo metu Vilniaus mieste yra užregistruota 4.560 bedarbių, jų tarpe 975 moterys. Nemaža yra bedarbių ir inteligentų tarpe. Jų priskaitoma apie 1000 asmenų. Bet tai vis užregistruoti. O kiek yra neregistruotų!

Dabar, artėjant žiemai, bedarbių skaičius vis didėja. Jei nebus suorganizuota daugiau viešųjų darbų, bedarbių skaičius, be abejo, nuolat didės ir didės.

Įdomu pažymėti, kad Vilniaus ozoniečių laikraštis „Naród" rašo, jog iš aukščiau paduoto užregistruotų bedarbių skaičiaus gauna pašalpas tik apie du tūkstančiai bedarbių.

Pamestinukai

Vilniuje beveik nėra tos dienos, kad nebūtų rastas kur nors pamestas mažas vaikas. Pametami vos gimę ir jau paauginti vaikai. Pavyzdžiui, spalių 31 d. Aušros Vartų gatvėje rasta pamesti trys vaikai. Vyriausias jų 8, jauniausias 3 metų amžiaus.

Apskaičiuojama, kad praėjusį mėnesį Vilniuje buvo priglausta apie 50 pamestinukų.

Gal nereikia ir aiškinti, kad paauginti vaikai daugiausia pametami dėl nedarbo, dėl skurdo ir stokos kąsnio duonos.

Redakcijos atsakymai

Pranui Barčiui. Buvome norėję padėti skelbimą apie tą asmenį, bet prisiminėme, kad galime pakenkti jo giminėms, jei jie būtų. Ar negalėtų Tamstos draugas susižinoti su savo gerais pažįstamais ir per juos pasiteirauti apie jo likimą.

Lietuvoje kovojama su žmonių girtavimu

Kaip kitur, taip ir Lietuvos valstybėje yra žymiai įsigalėjęs žmonių girtavimas. Kadangi girtavimo įprotis tautai daro didelę žalą, tai visuomenėje kaskart vis labiau stiprėja mintis, kad reikėtų pirmiausia atkreipti dėmesys į priaugančiąją kartą. Esant privalomam pradžios mokslui ir privalomai karinei tarnybai, yra kilęs sumanymas įvesti priešalkoholines pamokas ir sustiprinti priešalkoholinį auklėjimą mokyklose ir kariuomenėje.

Taip pat neužmirštami ir darbininkai. Lietuvos Darbo Rūmai dabar svarsto klausimą, kuriais būdais šalinti iš darbininkų tarpo girtavimą ir padėti į sunkumus patekusioms alkoholikų šeimoms. Jau yra nutarta sudaryti atskirą komisiją, kuri tuo reikalu rūpintųsi nuolatos. Be to, sumanyta yra išleisti įstatymas, kuriuo būtų tvarkomas alkoholikams už darbą atlyginimo išmokėjimas, kad jų šeimos būtų apsaugotos nuo sunkumų, į kuriuos dabar dažnai patenka.

— Klaipėdoje steigiama lietuvių lenkų prekybos bendrovė „Litpol", kuri pradės veikti, kai bus pasirašyta Lietuvos Lenkijos prekybos sutartis.

KARAS KINIJOJE

Japonai Hankau mieste jau susitvarkė. Jie čia rado bene didelį grobį, dar didesnį, negu buvo paėmę Sučau mieste. Sutraukę didesnes jėgas į Hankau, japonai ketina eiti toliau į vakarus ieškoti Čangkaišeko.

Čangkaišekas išleido atsišaukimą į kiniečius, kviesdamas juos į kovą su priešu iki pergalės.

Už Hankau į vakarus tarp Geltonosios ir Mėlynosios upių yra kalnuotas kraštas ir jame Čangkaišekas yra bene paruošęs stiprias pozicijas, kurias būsią labai sunku paimti.

Iš Hangkongo pranešama, kad ten atėjo daug karo medžiagos Čangkaišekui. Ji aplinkiniais keliais būsianti jam pristatyta sunkvežimiais. Tos medžiagos bene pakaksią trims mėnesiams.

KARAS ISPANIJOJE

Po ilgesnės visuose frontuose tylos spalių 30 d. prasidėjo nepaprastai atkaklūs mūšiai prie Ebro upės. Nacionalistams, kaip praneša jų štabas, pasisekė keliose vietose pralaužti vyriausybininkų frontas ir užimti svarbias pozicijas. Mūšiai ėjo visą spalių 31 dieną ir dar nebaigti. Kartu nepaprastai buvo veikli ir aviacija. Spalių 30 d. įvyko bene didžiausias oro laivynų susirėmimas.

Apie šias kautynes praneša ir vyriausybininkai. Jų pranešime trūksta žinių, ką jie yra laimėję ar praradę. Jie tik nusiskundžia, kad gen. Franko lėktuvai yra pridarę nemažų nuostolių Valencijoje.

Žuvo lakūnas Franko

Netoli Majorkos salos žuvo žinomas lakūnas Ramonas Franko, ispanų nacionalistų vado brolis. Jis buvo užkluptas audros, kuri nusviedė jo lėktuvą jūron ir lakūną paskandino.

Ramonas Franko buvo garsus lakūnas. Jis pirmas perskrido per vandenyną iš Europos į Pietų Ameriką. Vėliau jis dalyvavo kovose prieš monarchiją ir buvo uolus respublikonų šalininkas. Kada prasidėjo dabartinis karas Ispanijoje, R. Franko buvo Amerikoje. Visi, kas pažinojo jį, buvo tikri, jog sugrįžęs tėviškėn jis stosiąs vyriausybininkų pusėn ir kovosiąs prieš brolį. Iš pradžių jis delsė ir nesidėjo nė prie vienos kariaujančių pusių ir tik vėliau pasisakė už nacionalistus. Brolis ne kartą buvo pavedęs jam atstovauti nacionalistų reikalus užsienyje, o paskutiniu metu buvo paskyręs oro laivyno vadu Majorkos saloje.

Latvijos nepriklausomybės 20 metų sukaktuvės

Šio mėnesio 20 dieną Latvijos valstybė minės savo nepriklausomybės 20 metų sukaktuves. Tam minėjimui ruošiasi visa latvių tauta.

Neatsilieka ir jos kaimynai: Lietuva ir Estija. Šiose valstybėse latvių tautos šventė taip pat ketinama atžymėti iškilmingu būdu.

Kaune latvių tautos šventės minėjimą ruošia Lietuvių Latvių Vienybės Draugija. Tą dieną Kaune rengiami iškilmingi šventės minėjimai Karininkų Ramovėje ir Vytauto Didžiojo Universitete. Taip pat surengs minėjimus ir šios draugijos skyriai Klaipėdoje, Šiauliuose, Biržuose ir Zarasuose. Šalia to Latvijos nepriklausomybės šventė bus paminėta ir visose mokyklose. Tą dieną Lietuvos miestai bus pasipuošę lietuvių ir latvių tautinėmis vėliavomis.

Į Kauną tą dieną ketina atvykti Latvijos vyriausybės ir menininkų atstovai, kurie dalyvaus rengiamose iškilmėse.

Ką pasakė Prancūzijos užsienių reikalų ministeris

Kaip žinia, praėjusio mėn. pabaigoje Marselio mieste buvo sukviestas Prancūzijos radikalų partijos kongresas, kuriame ministerių pirmininkas Deladie pasakė garsiąją savo kalbą prieš komunistus.

Be to, kalbėjo ir užsienių reikalų ministeris Bonnet, atsakydamas į padarytus priekaištus dėl Prancūzijos užsienio politikos.

Kiek plačiau sustojęs ties Čekoslovakijos klausimu, Bonnet pastebėjo, kad kertinis prancūzų saugumo akmuo yra prancūzų anglų santarvė, kuri ir dabar Europai davė taiką. Nė viena tauta negali paneigti šitos santarvės reikšmės. Šitas dviejų valstybių draugiškumas niekados dar nebuvo toks stiprus, kaip nuo Daladier vyriausybės sudarymo. Per paskutinį krizį Prancūzija bendradarbiavo su Anglija diena iš dienos, valanda iš valandos. Šitą abiejų kraštų sutarimą reikės dar labiau plėsti ir stiprinti.

Be tradicinio prancūzų anglų draugiškumo, iškyla draugiškumo klausimas su kitais kraštais. Vienas dalykas aiškus: Europos tautos negali būti tame netikrume, kuriame dabar jos yra. Reikia linkėti, kad iš Miuncheno susitarimo galėtų atsirasti Europoje geresnis vieni kitų supratimas ir atslūgimo atmosfera. Tam tikslui turi prasidėti normalūs santykiai tarp Prancūzijos ir jos kaimynų. Reikia pageidauti, kad tarp Vokietijos ir Prancūzijos galėtų įvykti nuoširdus bendradarbiavimas ir kad tose dviejose valstybėse būtų pašalinta baimė konflikto, kuris greitu laiku sunaikintų visą pažangą, tokiomis didelėmis pastangomis pasiektą ir Vokietijoje ir Prancūzijoje.

Tarp Prancūzijos ir Italijos visai neseniai užmegzti normalūs santykiai. Dabar reikia linkėti, kad sustiprėtų draugiškumas tarp Prancūzijos ir Italijos.

Kalbėdamas apie Ispanijos reikalus, Bonnet pasakė, kad tame krašte konfliktą bus galima išspręsti tada, kai visi svetimšaliai bus atitraukti ir kai ispanai stovės prieš ispanus. Tada bus galima pamėginti tarpininkauti, ir reikia tikėtis, kad bus prieita taikos.

Baigdamas Bonnet pažymėjo, kad nors ir labai Prancūzija yra prisirišusi prie taikos, tačiau ji tos taikos nepirks nuo savo teisių atsisakymo kaina arba savo tradicijų paneigimu.

Įvairu-įdomu

Kada Europos žmonės pradėjo praustis

Europos žmonės, palyginti, labai neseniai suprato, kaip svarbu nuprausti veidą, rankas ir visą kūną. Vienoje knygoje, išėjusioje 1640 metais, šiuo reikalu randama tokia pastaba:

— Šiais laikais, — rašo tos knygos autorius, — vėl įeina madon įkyrus paprotys plauti rankas ir veidą; yra net tokių juokdarių, kurie plauna ir kojas.

Liudvikui 14-jam, Prancūzijos karaliui, kiekvieną rytą tarnai atnešdavo suvilgintą, bet nugręžtą rankšluostį, kuriuo jis nušluostydavo veidą ir rankas, o jo tualeto kambaryje nebuvo jokių prausimosi priemonių. Tik stovėdavo ten bliūdas su vandeniu, kuriame garsusis karalius pavilgydavo pirštų galus. Karališkų rūmų ponios ir didžiūnai apseidavo ir be to.

Prižiūrėti veidą ir rankas nebuvo madoje nė 1800 metais. Ligi 1750 metų niekas nesusiprotėjo, kad reikia valyti dantis. Aštuonioliktojo šimtmečio pabaigoje aristokratai įprato kartą per mėnesį kviesti kirpėją, kuris karpydavo nagus, nugramdydavo nuo dantų prisirinkusius nešvarumus.

Ligi pat Prancūzijos revoliucijos (1789 m.) Europoje buvo mada pudruoti plaukus, tepti visokiais tepalais veidus ir rankas. Tuos dažus nuo veido nugramdydavo tik tada, kai pasidarydavo per storas sluoksnis. Praustis niekas nemėgino.

Kalbama, kad rusų carienė Ona prieš ištepdama veidą dažais nusiprausdavusi. Apie tą carienės paprotį tais laikais ne maža kalbėta.

Napoleonas kartais nueidavo į garinę pirtį, nes tuo papročiu buvo persiėmęs nuo žemesniųjų sluoksnių. Bet dažniausiai jis tenkinosi odekolonu, kuriuo suvilgydavo veidą ir rankas. Rašytojas Goethe net senatvėje mėgo maudytis. Tas jo nepaprastas įgeidis sukeldavo daug juoko, nes daugumas tai laikė didele kvailyste.

Tik visai neseniai, nuo 19-tojo šimtmečio pusės žmonės pamėgo praustis ir jau nebijo vandens. Ir dėl to žmonės yra sveikesni.

1000 dolerių už vieną skiemenį

Jungtinėse Amerikos Valstybėse geriausiai apmokamu autoriumi laikomas garsus anglų rašytojas Bernardas Šou. Bet kuris leidėjas mielai apsiima išleisti bet kurį jo rankraštį, mokėdami po dolerį už vieną žodį. Amerikiečiai negali atsistebėti tokiu honoraru. Tačiau ir Šou gaunamas honoraras yra niekai prieš tai, ką neseniai gavo paprastas darbininkas už tris trumputėlius žodelius. Jis gavo 5000 dolerių. Kadangi tie žodžiai buvo trumpi, tai už kiekvieną skiemenį teko net po 1000 dol. Tas darbininkas gavo tokį atlyginimą už jo sugalvotą pavadinimą naujai filmai, kuriai pavadinimo ieškota konkurso būdu. Iš 132.000 įvairiausių pavadinimų laimėjo mechaniko Harriso sugalvotasis, kuris lietuviškai skamba: „Žmonių širdys". Harrisas, laimėjęs konkursą, buvo pakviestas Holivudan (filmų artistų miestan), ten gražiausiai priimtas ir vaišinamas. Nors šiam piliečiui buvo pasiūlyta dirbti kino srityje, jis pasiliko ištikimas savo mechaniniam verslui. Už gautus pinigus jis įsigijo automobilių taisymo dirbtuvę.

Pirmas kareivis, žuvęs Didžiojo karo pradžioje

Šią vasarą Belgijoje buvo atidengtas paminklas kareiviui A. Sebaldui. Jis buvo pirmasis Prancūzijos karys, žuvęs 1914 m. rugpiūčio mėn. 7 d., 7 val. 30 min.

Tą dieną 200 prancūzų dragūnų įjojo į Belgijos miestelį Gufalo, kurį buvo užėmę vokiečiai. Prancūzų raitelius įspėjo, kad vokiečiai yra aplink viešbutį. Viešbutis staiga buvo apsuptas prancūzų kareivių ir prasidėjo šaudymas. Vokiečiai buvo užklupti bepusryčiaują, bet jie tuoj pasislėpė į arklydes ir taip pat ėmė šaudyti. Nustojus kiek šaudymui, kareivis A. Sebaldas įėjo kieman ir šūktelėjo vokiečiams, kad jie pasiduotų. Tuo metu vienas vokiečių šovė į Sebaldą, kuris, pataikytas į galvą, parkrito ir netrukus mirė. Prancūzai greitai padegė arklydes. Vokiečiai, bėgdami iš arklydžių, dar nušovė kelius prancūzus, bet pirmasis krito Sebaldas. Dabar to miestelio gyventojai jam pastatė paminklą.

Naujoviškas kalėjimas

Amerikoje, Springtauno mieste, baigiama statyti savotiškiausias pasaulyje kalėjimas. Įvairių rūšių kaliniai bus jame laikomi vien tik savo garbės žodžiu pasižadėję nepabėgti. Šitas bandymas yra labai įdomus iš psichologinės pusės. Jame nebūsią nei užraktų, nei kitokių saugomųjų priemonių. Tačiau vienam kaliniui pabėgus, už jį turės atsakyti visi likę kaliniai. Todėl kiekvienas, pasiryžęs bėgti, visada pagalvos, ar verta sprukti laisvėn ir patirti visų kalėjime pasilikusiųjų kerštą. Be to, ir visi kaliniai, nenorėdami kentėti už kitų garbės žodžio sulaužymą, galės neleisti kaliniui pabėgti.

Kaip šitokia naujovė atrodys praktiškai, tuo tarpu nežino ir tie, kurie ją yra sumanę įvesti.

Sunki silkių ragautojo profesija

Kraštuose, prekiaujančiuose silkėmis, yra gana savotiškas ir sunkus užsiėmimas: silkių ragavimas. Toks specialistas sezono metu, užperkant didesnius silkių kiekius, kasdien gauna paragauti, atkąsti iki 2000 įvairių silkių rūšių. Vienas kąsnis iš nuluptos ir paruoštos silkės nugaros pasako tokiam didesnės silkių kiekio užpirkėjui viską apie tų silkių kilmę bei rūšį. Silkių ragautoją darbo metu nuolat lydi mergina, nešina kavos puoduku ir lėkštele su mažais buterbrodėliais. Mat, po kiekvieno paragavimo raugautojas turi kuo nors užsikąsti, nes kitaip galėtų jis nutrokšti tiek silkių prisiragavęs.

Gauni laikraštį, tai paskubėk sumokėti prenumeratą.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA įgaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas. „RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.